

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Vegetationen och den upplevda tryggheten

- Betydande faktorer i den bostadsnära utemiljön

Vegetation and perceived personal safety

- Significant factors in the residential area

Hanna Berg

Vegetationen och den upplevda tryggheten

- Betydande faktorer i den bostadsnära utemiljön

Vegetation and perceived personal safety

- Significant factors in the residential area

Hanna Berg

Handledare: Elin Sundevall, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Allan Gunnarsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatarbete i trädgårdsdesign

Kurskod: EX0798

Program: Trädgårdsingenjör: design - kandidatprogram

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2018

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: ökad vegetation, bostadsnära utemiljö, upplevd trygghet

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

SAMMANFATTNING

Att uppleva otrygghet i den bostadsnära utemiljön är något som kan påverka såväl hälsan som vardagslivet för de boende i ett bostadsområde på ett oönskat sätt. Frågan om vad som orsakar den upplevda otryggheten är komplex och det finns i själva verket inga enkla lösningar på problemet. Flera olika faktorer spelar in och de bakomliggande orsakerna går att härleda till såväl individuella upplevelser som strukturer i samhället. Tydligt är att många av de faktorer som bidrar till en upplevd otrygghet i den bostadsnära utemiljön inte på ett enkelt sätt går att bygga bort. Dock är det möjligt att förbättra de miljömässiga förutsättningarna för att öka den upplevda tryggheten.

En litteraturstudie baserad på den forskning som fram tills idag bedrivits kring trygghetsupplevelser i den bostadsnära utemiljön och den roll vegetationen spelar i sammanhanget utgör grunden för det här arbetet. Några av de vanligaste faktorerna som bidrar till upplevd otrygghet behandlas i arbetet för att sedan diskuteras utifrån frågeställningen om huruvida den upplevda tryggheten i den bostadsnära utemiljön kan påverkas positivt av att vegetation integreras i utformningen av utemiljön. I synnerhet i bostadsområden där vegetation sedan tidigare saknas.

Beroende på kontext och typ av vegetation kan den upplevda tryggheten påverkas såväl positivt som negativt. Ofta beror inte den upplevda otryggheten på varken själva bristen eller förekomsten av vegetation i sig utan snarare på hur den används i den specifika situationen, hur välkött den upplevs, om den bidrar till eller förhindrar en god överblick och känsla av kontroll, om den förbättrar eller försvårar möjligheten att orientera sig i området med mera.

Används vegetationen rätt och i kombination med till exempel bra belysning och andra rumsskapande element finns möjligheten att förbättra den upplevda tryggheten.

ABSTRACT

To perceive a lack of personal safety in residential environments may affect both health and everyday life for the inhabitants in an unwanted fashion. The cause of this perceived lack of safety is difficult to pinpoint and there are no simple solutions to the problem. Several factors play a part and the underlying causes can be traced back to individual experiences as well as social structures. It is clear that many of the factors that causes this perceived lack of personal safety are difficult to solve only by changing the outdoor surroundings. It is however possible to improve the environmental conditions in an attempt to increase perceived personal safety.

This literature study is based on available research on perceived personal safety in the residential environments and on the role vegetation plays in this matter. Some of the more common factors that contributes to a perceived lack of personal safety forms the base for a discussion on whether the perceived personal safety can be increased by the integration of vegetation in the residential environments. Especially in environments where there is a lack of vegetation.

Depending on the context and the type of vegetation the perceived lack of personal safety can be both lessened and increased. Often the perceived lack of personal safety is not caused by the vegetation nor the lack thereof. More significant is how the vegetation is utilized in specific situations, how well the vegetation is perceived to be looked after, if it improves or impairs the ability to overview the surroundings and the feeling of control, as well as if it affects ones ability to orient oneself in a positive or negative way.

The study shows that if used correctly, and in combination with good lighting and other room creating elements, vegetation can be used to improve perceived personal safety in residential environments.

INNEHÅLL

1. Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte	6
1.3 Avgränsning	6
1.3.1 <i>Definition</i>	7
2. Metod & Material	7
3. Resultat	8
3.1 Vad påverkar människors upplevelse av trygghet?	8
3.1.1 <i>Kultur</i>	8
3.1.2 <i>Främlingar</i>	8
3.1.3 <i>Flerfamiljsbus</i>	9
3.1.4 <i>Rykte</i>	9
3.1.5 <i>Skötsel</i>	10
3.1.6 <i>Signaler</i>	10
3.1.7 <i>Belysning</i>	11
3.1.8 <i>Zoner</i>	11
3.2 Vegetationens roll i den bostadsnära utemiljön	12
4. Diskussion	14
5. Slutsats	17
Källförteckning	18

1. INLEDNING

1.1 BAKGRUND

För en del människor bidrar känslan av trygghet i det offentliga rummet (Sandstig 2010). Somliga påverkas mer än andra. En del undviker att gå ut under särskilda tider på dygnet medan andra tar omvägar för att slippa passera de platser som upplevs som otrygga (Listerborn 2002). Men hur undviker du den otrygga platsen när den är ditt eget bostadsområde?

Varför en del människor upplever en större otrygghet än andra kan bero på många olika saker, i vissa fall beror det på individuella upplevelser medan det andra gånger kan förklaras som ett samhällsproblem (Listerborn 2000). Gemensamt för alla är dock att vi rör oss i samma offentliga rum, ett rum som på olika sätt påverkar oss men som också vi kan påverka.

Just där föddes idén till det här arbetet, i frågan om vad som skulle kunna förändras i mitt bostadsområde för att öka den upplevda tryggheten. Skulle vägen fram till porten upplevas som tryggare om det fanns någon typ av vegetation i närheten? Vad är det i utformningen av den bostadsnära utemiljön som gör att upplevelsen av otrygghet ökar trots att risken att utsättas för något brott inte gör det? Bidrar en fysiskt hårdare miljö till ett upplevt hårdare klimat?

1.2 SYFTE

Syftet med följande arbete är att undersöka huruvida den upplevda tryggheten i en bostadsnära utemiljö skulle kunna gå att förbättra genom att öka användandet av vegetation i utformningen av utemiljön, detta genom att svara på frågeställningarna:

- Vilka faktorer är av betydelse för den upplevda tryggheten i den bostadsnära utemiljön?

- Kan den upplevda tryggheten i en bostadsnära utemiljö, där vegetation sedan tidigare saknas, påverkas positivt av att vegetation integreras i utformningen av utemiljön?

1.3 AVGRÄNSNING

Upplevd otrygghet och faktisk otrygghet, alltså den reella risken att utsättas för brott, är inte alltid likställda. Det finns studier som visar att en upplevd otrygghet i ett bostadsområde går att korrelera till en ökad brottnivå i området (Kullberg et al. 2009), men den visar sig ofta inte överensstämma med den faktiska risken att utsättas för brott (Holmberg 2009; BRÅ 2018). Återkommande i studier gällande upplevda rädslor och otrygghet är till exempel att kvinnor och äldre många gånger upplever en större otrygghet än män och yngre personer (Jorgensen, Hitchmough & Calvert 2002; Jorgensen, Hitchmough & Dunnett 2007), detta trots att kvinnor och äldre mer sällan utsätts för brott (BRÅ 2018). Åtminstone om man ser till den definition av brott som statistiken behandlar (Listerborn 2002). Frågan om upplevd otrygghet och faktisk otrygghet kräver tydligt två helt olika svar och den faktiska otryggheten, alltså den reella risken att utsättas för brott, kommer att lämnas utanför detta arbete. Inte heller frågan kring hur utformningen av den bostadsnära utemiljön kan påverka den faktiska kriminaliteten i bostadsområdet kommer att beröras.

Med ovanstående påstående kring upplevd otrygghet kontra faktisk otrygghet, menas dock inte att en upplevelse av otrygghet inte är reell, tvärtom har den visats kunna påverka såväl människors rörelsemönster som mentala hälsa (Listerborn 2002). Den här typen av konsekvenser kommer dock inte heller att beröras i det här arbetet. Likaså kommer de bakomliggande orsakerna till varför en del personer påverkas mer än andra samt vad den upplevda otryggheten i grund och botten beror på att lämnas utanför.

De faktorer som i arbetet anses ha en påverkan på den upplevda tryggheten

handlar framförallt om rädslan för att utsättas för brott. Andra typer av upplevd otrygghet såsom rädslan för olyckor, att gå vilse, fobier med mera kommer inte att tas upp. Detta på grund av att rädslan för att utsättas för brott var den orsak till upplevd otrygghet som oftast återkom i forskningen kring vegetationens roll för den upplevda tryggheten i den bostadsnära utemiljön. En djupare förklaring till varför de utvalda faktorerna har den påverkan de har på den upplevda tryggheten kommer inte heller att ges utrymme i det här arbetet.

Specifika arter eller ståndorter med mera kommer inte att beröras i arbetet.

1.3.1 Definition

Med begreppet den bostadsnära utemiljön åsyftas alla typer av utemiljöer som omger våra bostäder samt ingår i bostadsområden. Tydligast blir det dock i bostadsområden med flerfamiljshus men också i vissa radhusområden då det är i den typen av bostadsområden vi delar en utemiljö med ett flertal andra människor. En utemiljö som på sätt och vis är privat men samtidigt tillhör väldigt många. Ofta används orden bostadsgård eller innergård synonymt med den bostadsnära utemiljön men då många flerfamiljshus saknar en faktisk gård samt då den bostadsnära utemiljön innefattar miljön på samtliga sidor av huset kommer begreppet bostadsnära utemiljö vara det som används i det här arbetet.

När begreppet vegetation används avser det all typ växtlighet, såsom träd, buskar och perenner, om inget annat anges.

2. METOD & MATERIAL

Tillvägagångssättet i arbetet har varit att genom en hermeneutisk metod analysera den forskning som fram tills idag har bedrivits angående upplevd trygghet i kombination med vegetation i den bostadsnära utemiljön. Det har skett genom en litteraturstudie där framförallt artiklar men också avhandlingar och rapporter har studerats för att få fram vilka faktorer som oftast återkommer i relation till upplevd trygghet i den bostadsnära utemiljön. Det insamlade materialet grundar sig i bland annat landskapsarkitektur, miljöpsykologi och stadsutveckling.

Insamlandet av material har delvis skett genom sökningar på Google Scholar men framförallt genom att gå igenom referenserna i de artiklar och studier som hittades på grund av att sökningarna inte gav ett önskat resultat. Bland annat innehöll sökningarna olika kombinationer med orden: grön utemiljö, upplevd trygghet, ökad vegetation, vegetation trygghet, bostadsområde, bostadsnära utemiljö. Sökningarna gjordes även på engelska.

De faktorer som tas upp i arbetet valdes ut på grund av att de i flera studier har visats ha en inverkan på den upplevda tryggheten samt är möjliga att koppla till vegetationen i den bostadsnära utemiljön.

3. RESULTAT

För att kunna svara på frågeställningen om hur en grönare bostadsnära utemiljö kan öka den upplevda tryggheten för de boende krävs först en övergripande genomgång av de bakomliggande orsakerna till den upplevda otryggheten. Av den anledningen delas resultatet upp i två huvuddelar där den första ger en överblick över olika faktorer som kan bidra till upplevd otrygghet medan den andra delen fokuserar på vegetationens roll för den upplevda tryggheten.

3.1 VAD PÅVERKAR MÄNNISKORS UPPLEVELSE AV TRYGGHET?

Problemet med upplevd otrygghet hos boende i den bostadsnära utemiljön är komplext. Mer ofta än sällan beror det på flera samverkande faktorer och det kan vara svårt att veta vad som i själva verket ligger till grund för den upplevda otryggheten (Jansson et al. 2013). I Jansson et al.:s (2013) litteratursammanställning, gällande upplevd otrygghet i relation till naturlig vegetation, identifieras miljömässiga, individuella och sociala faktorer som tre, inom forskningen, återkommande typer och Jansson et al. (2013) menar att det inte alltid är självklart vad som faktiskt påverkar vad. Här nämns till exempel vegetationens densitet, dess karaktär och kontext, personens ålder, kön, utbildningsnivå, hälsa, tid som boende i området samt benägenheten att se sig själv som ett potentiellt offer, alla som viktiga parametrar för den upplevda tryggheten. Vad som är mest avgörande kan med andra ord skilja från person till person och vissa kommer att påverkas mer än andra trots att vi rör oss i samma rum.

3.1.1 Kultur

I studien *Om rätten att slippa skyddas* skriver Listerborn (2000) om vad hon anser ligger

till grund för vår upplevda otrygghet. Listerborn väljer dock att främst använda sig av ordet rädsla, något som inte behöver vara direkt ekvivalent med ordet otrygghet men som mycket väl kan påverka upplevelsen av den. Hon tar bland annat upp vad hon kallar den kulturbundna rädslan och menar att våra rädslor påverkas av tidigare händelser i historien och av hur samhället har reagerat på dessa händelser (Listerborn 2000, s.15). Den teorin bygger bland annat på Stattins (1990, s. 10) beskrivning av rädslor, nämligen att rädslor på ett eller annat sätt alltid är samhälls- och kulturbundna och att vi helt enkelt lär oss att klassificera olika situationer som rädsloaddade. Genom åren har dessa situationer bytt skepnad och Stattin (1990) menar att rädslor idag skiljer sig från rädslor under till exempel bondesamhällets tid. Då var det ofta rädslan för det okända, såsom magiska krafter och väsen, som var typiska medan det idag istället är saker som miljöförstöring och rädslan för gatuvåld. Trots att gatuvåld i mångas öron kan låta betydligt mer konkret än magiska krafter är det faktiskt själva osäkerheten kring det vi är rädda för som är det mest karaktäristiska för vår tid och rädslan har snarare övergått i en form av oro och ångslighet (Stattin 1990, s. 157). Stattin (1990) menar också att den samhällsrelaterade utvecklingen under det senaste århundradet, med framförallt en ökad individualism, har bidragit till en minskad social kontroll och en ökad rädsla för dess konsekvenser. Anonymiteten har blivit ett hot och vi oroar oss över att de främlingar vi möter inte ska följa de sociala normer och regler som vi förväntas följa (Stattin 1990, s. 160).

3.1.2 Främlingar

En ökad anonymitet och en oro över främmande människor är något som återkommer i flera studier angående utemiljön i bostadsområden. Jansson et al. (2012) beskriver till exempel bostadsområdet som komplicerat ur trygghetssynpunkt då det inte bara finns en närhet till det trygga hemmet utan också en ständig närhet till det offentliga. Som exempel på offentliga inslag som kan påverka den upplevda tryggheten i bostadsområdet negativt ges just närvaron

av okända människor i närheten av hemmet. I områden med stora flerfamiljshus blir det extra påtagligt då det blir näst intill omöjligt att känna igen alla boende i bostadsområdet. Den bostadsnära utemiljön kommer därför att delas av väldigt många främlingar.

Liknande resultat framkom även i Lindgren och Nilsens (2011) studie gällande den upplevda tryggheten i den bostadsnära utemiljön. I intervjuer med ett antal boende i tre kommunala bostadsbolag, i tre svenska städer, var det bland annat kännedom om sina grannar som påtalades ha en positiv inverkan på den upplevda tryggheten. Ofta nämndes av intervjupersonerna i studien att grupper av stökiga ungdomar, alkoholister och oönskade människor orsakade oordning i bostadsområdena. Närvaron av dessa människor i kombination med oönskade beteenden, såsom vandalism, var en bidragande faktor till upplevd otrygghet hos några av de boende. Åsikterna gick dock isär huruvida det var boende i bostadsområdet eller människor utifrån som utgjorde dessa grupper av oönskade människor och som orsakade vandaliseringen. En del av de boende upplevde en ökad otrygghet på grund av att de ansåg att det fanns andra boende i området med ett så kallat oönskat beteende. De boende som dock sa sig bo granne med personer med ett oönskat beteende upplevde å andra sidan inte att dessa personer orsakade mer obehag än vad fullkomligt främmande människor gjorde, tack vare att de boende faktiskt visste vilka de stökiga grannarna var (Lindgren & Nilsen 2011). Resultaten pekar på att det framförallt är okända människor i den bostadsnära utemiljön som bidrar till upplevd otrygghet snarare än det oönskade beteendet i sig. Att däremot ha en god kännedom om sina grannar, att veta vilka de är, vad de gör och så vidare, verkar ha en positiv inverkan på den upplevda tryggheten för de boende i ett bostadsområde (Lindgren & Nilsen 2011).

3.1.3 Flerfamiljshus

Oron över okända människor i den bostadsnära utemiljön och svårigheten i att känna igen alla ens grannar i ett

flerfamiljshus skulle kunna vara ett par av de bakomliggande faktorerna till att den upplevda otryggheten bland boende i just flerfamiljshus är nästan dubbelt så hög jämfört med boende i småhus, 25 % jämfört med 14 %, enligt Nationella trygghetsundersökningen 2017 (BRÅ 2018, s. 118). Att problemet med upplevd otrygghet är större i bostadsområden med flerfamiljshus än i områden med småhus är något som också visades märkbart i den studie som Kullberg et al. (2009) genomförde i sex olika bostadsområden i en kommun i Sverige. Studien som bygger på intervjuer med flera av de boende visade på kopplingar mellan boende i lägenheter och en ökad oro över social oordning. Det var också större sannolikhet att boende i lägenheter skulle komma i kontakt med den här typen av oordnat beteende och de påstods ha större problem med störande grannar, alkoholkonsumtion, rökning samt problem med sömn på grund av oljud från omgivningen. Att de boende utsätts för den här typen av störningar, menar Kullberg et al. (2009), kan leda till en ökad oro över tryggheten i bostadsområdet. Rapporteras det samtidigt om våld eller kriminalitet i området, via medier eller från bekanta, riskerar det att spä på den oron ytterligare (Kullberg et al. 2009).

3.1.4 Rykte

Hur de boende upplever bostadsområdets rykte var något som visade sig ha en signifikant betydelse för den upplevda tryggheten i området enligt Kullberg et al. (2009). Om media återkommande rapporterar om social oordning, i form av till exempel våld eller kriminalitet, från ett och samma område kommer den informationen att ackumulera över tid och delvis forma den bild de boende har av sitt bostadsområde. Den mentala bilden kan i sin tur ha konsekvenser för sammanhållningen inom bostadsområdet och de boendes vilja att möta varandra. Ett områdes dåliga rykte ökar stigmatiseringen av området vilket i sin tur kan leda till att det anses vara ett dåligt område (Kullberg et al. 2009).

Liknande slutsatser drar Emmelin och Eriksson (2012) i sin rapport angående

socialt kapital i bostadsområden. Emmelin och Eriksson (2012) menar att ett gott rykte kan leda till en ökad vi-känsla och en ökad upplevd trygghet i bostadsområdet. Även här nämns den bild som sprids via medier som en påverkande faktor för områdets rykte. Vilken roll medierna har för människors upplevda trygghet är något som ofta diskuterats (Stattin 1990; Listerborn 2000; Heber 2007) men resultatet är inte självklart. För vidare fördjupning finns till exempel Gabriella Sandstigs (2010) avhandling *Otrygghetens landskap*.

3.1.5 Skötsel

I likhet med att ett områdes goda rykte kan ha en positiv inverkan på den upplevda tryggheten kan också upplevelsen av att någon bryr sig om och tar hand om området ha en liknande effekt (Holmberg 2009; Boverket 2010; Nassauer 2011). Kriminologerna Wilson och Kelling myntade 1982 i en artikel den så kallade "Broken Window"-teorin där de argumenterade för att vilket väletablerat bostadsområde som helst kan förvandlas till en ogästvänlig och skrämmande djungel inom loppet av endast några månader. Enligt Wilson och Kelling (1982) räcker det med att ett hus lämnas övergivet och att ogräset tillåts ta över för att den negativa spiralen ska ta fart. Signalerna är tydliga att här inte längre finns någon som bryr sig, alltså finns här inte heller några konsekvenser för ett stökigt beteende och en ruta i det övergivna huset kan krossas utan någon påföljd. Barnen i området tar sig större friheter när de vuxna inte längre skäller ut dem och de blir än mer stökiga och stöddiga. Familjer som har möjlighet lämnar området och nya personer utan några anknytningar till grannskapet flyttar in. Gäng bildas bland tonåringarna, nedskräpningen ökar och alkoholismen flyttar ut till gatan (Wilson & Kelling 1982). Det Wilson och Kelling (1982) redogör för är vikten av att direkt ta itu med all typ av vandalisera och försummelse innan det leder till ytterligare skadegörelse och ett mer omfattande förfall, något som i sin tur har en negativ inverkan på den upplevda tryggheten i bostadsområdet (Holmberg 2009; Boverket 2010; Nassauer 2011).

Hur välskött en utemiljö är och hur det i sin tur påverkar människors uppfattning om den miljön är något som också diskuteras av Nassauer i en artikel från 2011. Nassauer hävdar att en allmän omsorg och ordning ["care"] är djupt förankrat i vår (västerländska) kultur och att skötseln av en utemiljö därför ger intrycket av att återspegla de människor som ansvarar för den. Här påpekas dock att preferenserna kring omsorg och ordning kan skilja sig åt beroende på både kontext och kultur. Likväl menar Nassauer (2011) att en välskött utemiljö förknippas med engagerade och pålitliga människor medan en försummad utemiljö antyder att människorna som har hand om miljön är oansvariga och inte önskvärda som grannar. Även Hadavi, Kaplan och Hunter (2015) drar en liknande slutsats i sin studie gällande människors olika preferenser i den bostadsnära utemiljön. Där framhålls att en välskött utemiljö visar på en mänsklig närvaro vilket verkar för en social kontroll i området som i sin tur ökar den upplevda tryggheten (Hadavi, Kaplan & Hunter 2015).

3.1.6 Signaler

Olika typer av trygghets- eller otrygghetssignaler är något som nämns av Holmberg (2009) i den utvärdering som gjordes angående tre partnerskapsprojekt i tre olika stadsdelar i Göteborg under 2000-talet. Holmbergs teori bygger på att människor ständigt tolkar de miljöer de rör sig i som antingen trygga eller otrygga beroende på de signaler som miljön förmedlar och ger som exempel miljöns fysiska utformning, de personer som rör sig i området och den information människor får om området via olika kanaler. Samtidigt kan den faktiska brottsligheten gå ner i ett område utan att den upplevda tryggheten i samma område påverkas, något som resultatet från en av enkätundersökningarna i utvärderingen visade på. Trots en markant minskning av brottsligheten i två av stadsdelarna var den upplevda otryggheten i samma stadsdelar fortfarande betydande. Det motsatta visade sig i den tredje stadsdelen där den upplevda tryggheten ökade tydligt trots att brottsligheten visade den minsta nedgången. Holmberg menar

alltså att människor inte påverkas av det de inte är medvetna om, i det här fallet en sjunkande brottslighet. Istället verkar en välskött utemiljö som visar att någon bryr sig om området vara en tydligare trygghetssignal, i två av stadsdelarna ansågs just förekomsten av skadegörelse, nedskräpning och graffiti vara några av de största problemen för den upplevda tryggheten (Holmberg 2009). Holmberg (2009) menar också att stadsplaneringen i sig har en roll som trygghetssignal då själva utformningen av miljön i exempelvis miljonprogramsområden kan vara en orsak till att den upplevda otryggheten i dessa områden är mer utbredd.

3.1.7 Belysning

En faktor som ofta återkommer som orsak till upplevd otrygghet är undermålig belysning (Boverket 2008; Holmberg 2009; Boverket 2010; Lindgren & Nilsen 2011). I Lindgren och Nilsens (2011) studie framkom att den upplevda otryggheten i bostadsområdet var särskilt påtaglig när det var mörkt ute. Den belysning som vid tillfället fanns på platsen ansågs endast göra mörkret ännu mörkare. Att inte kunna se ansiktet på personer i omgivning och därmed inte kunna avgöra deras avsikter påpekades som en av anledningarna till att den bristande belysningen orsakade otrygghet. Framförallt lyftes bristen på belysning i samband med buskage och en oro fanns över att någon skulle kunna gömma sig där bakom. Också i Holmbergs (2009) enkätundersökningar svarade mer än 25 % av de boende i samtliga stadsdelar att dålig belysning var ett problem. Just bättre belysning utomhus var den enskilt mest efterfrågade åtgärden mot upplevd otrygghet i den ena av stadsdelarna. Likaså betonar Boverket (2008; 2010) vikten av belysning för den upplevda tryggheten och pekar bland annat på hur en rätt använd belysning förbättrar en plats överskådlighet och människors möjlighet till att kunna orientera sig i området. Att till exempel inte hitta till rätt entré i ett bostadsområde menar Boverket (2008; 2010) har en negativ inverkan på den upplevda tryggheten.

3.1.8 Zoner

Att på olika sätt göra det lättare att orientera sig i ett bostadsområde är något som enligt Boverket (2008; 2009) anses positivt, till exempel genom att definiera de olika typer av zoner som bör finnas i den bostadsnära utemiljön. Boverket (2008) menar att den bostadsnära utemiljön bör delas in i privata, halvprivata, halvoffentliga och offentliga zoner och menar att en distinkt skillnad mellan zonerna ökar den upplevda tryggheten för de människor som rör sig i bostadsområdet, såväl boende som besökare.

Med privat zon menas till exempel en privat uteplats i direkt anknäring till huset och som endast tillhör ett hushåll (Boverket 2008).

Med halvprivat zon menas istället det område som finns precis utanför entréerna, ett område där de boende ska kunna känna sig som hemma. Här ska inga personer röra sig som inte bor eller har ett ärende i huset. Den här typen av halvprivat zon saknas ofta i miljonprogramsområden där de boende många gånger kommer ut direkt i en halvoffentlig eller offentlig zon (Boverket 2008). I den halvprivata zonen får det gärna finnas element som möjliggör spontana möten mellan de boende till exempel en mur eller en pelare att luta sig mot (Boverket 2008).

Med halvoffentlig zon menas också en zon där de boende ska känna sig som hemma men den halvoffentliga zonen delas samtidigt med fler människor än den halvprivata zonen. Här är det inte bara grannarna från samma trappuppgång som möts utan människor från hela huset och ibland hela gården. I den halvoffentliga zonen bör det finnas gott om plats för umgänge som till exempel grill- och lekplatser, men också plats för den som vill sitta avskilt i lugn och ro (Boverket 2008).

Den offentliga zonen utgörs i själva verket av den omgivande staden men också av gator, parkeringsplatser och gångstråk som korsar eller ligger i direkt anslutning till bostadshuset kan upplevas som offentliga zoner (Boverket 2008). Bostadsnära utemiljöer som saknar en tydlig distinktion

mellan framförallt de offentliga och halvvoffentliga zonerna upplevs därför generellt som mer offentliga och används i mindre utsträckning av de boende (Boverket 2008). Entrén till själva bostadsområdet blir därför ett viktigt element för att markera övergången mellan den offentliga och halvoffentliga zonen. En tydlig entré kan också förtydliga bostadsområdets identitet och stärka tillhörigheten och trivseln bland de boende, något som verkar positivt för den upplevda tryggheten (Boverket 2008; 2010). Det kan till exempel vara med hjälp av ett karaktäristiskt träd, ett konstverk eller en speciell färg som skiljer sig från omgivande bostadsområden.

3.2 VEGETATIONENS ROLL I DEN BOSTADSNÄRA UTEMILJÖN

Hur vi människor förhåller oss till vegetation är något som Appleton beskriver i sin bok *The experience of landscape* (1975, s.70-73). I teorin "Prospect-refuge" argumenterar Appleton (1975) för att människors upplevelse av vegetationen i ett landskap i själva verket bottenar i människans mest grundläggande, biologiska behov, som jägare såväl som potentiellt byte. Förutsättningarna för att en människa ska kunna iakta sin omgivning utan att själv vara iakttagen menar Appleton (1975) är essentiellt för att ett landskap ska uppfattas som fördelaktigt, således är det också de här förutsättningarna som avgör huruvida människor upplever landskapet som tryggt eller inte. "Prospect-refuge"-teorin utvecklades dock senare av Fisher och Nasar (1992) till att inte bara handla om förutsättningarna att kunna iakta utan att iakttas utan också om möjligheten att kunna fly. Fisher och Nasar (1992) menar att platser som erbjuder möjligheten att iakta utan att iakttas också erbjuder möjligheten för en potentiell förövare att gömma sig. Platser som besitter dessa egenskaper och som dessutom är svåra att överblicka samt har begränsat med flyktvägar för eventuella offer visade sig

vara de platser där upplevelsen av otrygghet var som störst (Fisher & Nasar 1992).

Möjligheten att överblicka en plats samt förekomsten av flyktvägar diskuteras också i en studie genomförd av Jorgensen, Hitchmough och Calvert (2002) beträffande upplevelsen av naturliga grönområden. Studien baserades på ett flertal personers reaktioner på manipulerade bilder föreställande en gångväg i en park där mer eller mindre täta busk- och trädskikt skapade mer eller mindre slutna rum. Det visade sig att kombinationen träd och ett tätt buskskikt upplevdes som mest otryggt när det omslöt hela rummet, alltså förekom på båda sidor om vägen. Var rummet endast delvis omslutet, alltså träd och buskskikt på ena sidan och endast ett träd på andra sidan, spelade inte buskskiktet någon större roll. Här menar dock Jorgensen, Hitchmough och Calvert (2002) att det ensamma trädet på ena sidan vägen kan ha fungerat som en blickpunkt och orsakat en distraktion bort från träden och buskskiktet på andra sidan. Något som ansågs en aning förvånande var dock att ett tätt buskskikt upplevdes som det tryggaste alternativet när rummet var helt öppet, alltså när träd och buskskikt endast fanns på en sida av vägen och endast klippt gräs på andra sidan. En möjlig förklaring till detta är enligt Jorgensen, Hitchmough och Calvert (2002) att ett omslutet rum förhindrar besökaren att få syn på eventuella förövare samtidigt som det också gör det svårare för besökaren att hitta potentiella flyktvägar samt orsakar hinder i själva flykten. I ett öppet rum däremot är sikten bättre och flyktvägarna fler, besökaren behöver alltså inte kunna se genom buskskiktet på samma sätt. I det här fallet kan istället buskskiktet skapa en skyddande barriär mellan besökaren och eventuella förövare (Jorgensen, Hitchmough & Calvert 2002). Om buskskiktet däremot helt saknas formas dock ett odefinierat rum mellan trädens stammar vilka eventuella förövare kan gömma sig bakom. Busk- och trädskikten verkar med andra ord ha olika funktion beroende på vilken rumslig kontext de placeras i, dock upplevdes öppna rum generellt alltid som mer trygga än slutna rum (Jorgensen, Hitchmough & Calvert 2002).

Människors komplexa förhållande till vegetation visades också i Jorgensen, Hitchmough och Dunnetts (2007) studie från Birchwood i England. Där svarade de flesta av intervjupersonerna att deras favoritplatser i området var just de naturlika grönområdena. Trots det upplevde många en otrygghet i dessa områden och associerade de naturlika grönområdena med en rädsla för bland annat våld, sexuella övergrepp och rån. Att besöka de här platserna ensam upplevdes som extra otryggt, framförallt bland kvinnor och äldre, och intrycket av att den naturlika vegetationen inte sköttes framhölls som en bidragande faktor. Jorgensen, Hitchmough och Dunnett (2007) tolkar det som att den vilda karaktär som de naturlika grönområdena har helt enkelt inte korrespondera med vår bild av ett tryggt samhälle och därför inte heller upplevs som trygga. Trots den upplevda otrygghet i grönområdena var det endast ytterst få av de boende som vill att de naturlika grönområdena skulle avlägsnas. De flesta valde istället att anpassa sitt eget användande av områdena, till exempel gick de endast dit under dagtid eller med sällskap (Jorgensen, Hitchmough & Dunnett 2007).

I tidigare nämnda studie av Lindgren och Nilsen (2011) framkommer också en del meningsskiljaktigheter angående vegetationen i den bostadsnära utemiljön. Som nämnts ovan upplever ofta människor buskar som en orsak till upplevd otrygghet. I Lindgren och Nilsens (2011) studie ansåg flera av de boende att buskarna i den bostadsnära utemiljön utgjorde en risk under dygnets mörka timmar. Samtidigt påpekade flera av de boende att de uppskattade att ha blommor, träd och buskar nära hemmet under dagtid. Vegetationen uppfattades som både okontrollerbar och som önskvärd vilket ledde till slutsatsen att det är beroende av situationen vilken åsikt som väger tyngst (Lindgren & Nilsen 2011).

Något som faktiskt talar för vikten av vegetation i ett bostadsområde är dock Kuos (2003) studie gällande mängden träd och dess positiva effekter på den upplevda tryggheten i bostadsområden i Chicago. Mest märkbart var att de boendes vilja att

använda den bostadsnära utemiljön ökade med en ökad mängd träd (Kuo 2003). I och med att användningen ökade, ökade följaktligen också kontakten mellan de boende och i sin tur den sociala kontrollen i området. Kuo (2003) menar att boende i ett bostadsområde med mer vegetation har ett ökat socialt umgänge, en ökad kännedom om sina grannar, en bättre sammanhållning inom bostadsområdet och en starkare känsla av tillhörighet jämfört med boende i mindre vegetationstäta områden. Boende i bostadsområden med mer vegetation sades också uppleva både en ökad trygghet och en bättre anpassning till området och det rapporterades färre fall av vandalism, graffiti, nedskräpning och allmänt oönskat beteende (Kuo 2003). Som eventuella förklaringar till det här mönstret nämner Kuo (2003) till exempel Brown och Altmans (1983, se Kuo 2003) teori om att sannolikheten för att en potentiell gärningsman ska bli upptäckt upplevs som större tack vare att träd och klippt gräs ger ett intryck av att området är väl omhändertaget. Enligt Kuo (2003) verkar ett område med mer träd bättre kunna stå emot hot utifrån.

Andra påvisade fördelar med en grönare bostadsnära utemiljö var bland annat ett hälsosammare, mer aktivt användande av utemiljön också bland barn, vilket i sin tur ledde till en hälsosammare interaktion mellan barn och vuxna (Kuo 2003).

Det verkade dock finnas en skillnad i hur påtagliga de positiva effekterna av träden var för de boende beroende på hur nära deras eget hem träden stod. Att ha träden i direkt anknytning till det egna hemmet visade sig ha en större påverkan än om samma träd stod utanför grannhuset. Kuo (2003) påpekar därför vikten av att integrera vegetationen bättre i våra bostadsområden.

4. DISKUSSION

I intervjustudier gällande upplevd trygghet i den bostadsnära utemiljön är det framförallt några faktorer som ofta nämns som betydelsefulla för den upplevda tryggheten. Det är förekomsten av främlingar, grannar, områdets rykte, skötseln av utemiljön, belysningen samt vegetationen. Utöver dessa faktorer nämner Boverket även en tydlig zoneringsområde som en viktig faktor för att en bostadsnära utemiljö ska upplevas som trygg. Något som verkar vara gemensamt för dessa faktorer är att de kan påverka känslan av kontroll på platsen. Att lätt kunna orientera sig och hitta, att kunna se ansiktet på den du möter och att utemiljön upplevs som välskött och städad är alla faktorer som bidrar till en ökad kontroll, såväl en personlig som en social, och därmed verkar risken för obehagliga överraskningar minska. För sällan verkar det vara själva mörkret eller vegetationen i sig som människor är rädda för utan snarare det som kan döljas där bakom.

Trots att vi alla rör oss i samma offentliga rum är problemet med upplevd otrygghet mer komplext än att det på ett enkelt sätt går att bygga bort. Vissa av oss kommer att påverkas mer än andra då orsakerna till upplevd otrygghet är många fler än endast de miljömässiga. Det handlar om personliga upplevelser, ålder, kön och samhällsstrukturer, och otrygghet kan många gånger vara något vi lär oss.

Likaså är vegetationens roll i frågan inte självklar då den kan ha såväl positiva som negativa effekter på den upplevda tryggheten hos de boende beroende på kontext och typ av vegetation. Utan att vara medveten om konsekvenserna finns därför risken att upplevelsen av otrygghet snarare förvärras än förbättras i ett försök att införa mer vegetation i våra bostadsmiljöer. Man skulle kunna säga att vegetationen i den bostadsnära utemiljön har en förmåga att påverka den upplevda tryggheten på två sätt, nämligen direkt och indirekt, och det gäller att ta hänsyn till båda två i arbetet med utformningen av en bostadsnära utemiljö.

På ett direkt sätt påverkar vegetationen den upplevda tryggheten genom att trigga olika associationer som avgör huruvida miljön upplevs som trygg eller otrygg. Till exempel associerar många människor mörka, vildvuxna buskage med en rädsla för att någon ska gömma sig där bakom och miljöer med den typen av vegetation upplevs därför ofta som otrygga. Likaså kan en miljö istället upplevas som mer trygg om vegetationen ger intrycket av att vara välskött och på så sätt signalera att det finns någon som tar hand om den och att de boende i området är pålitliga människor. På detta sätt har vegetationen alltså en direkt inverkan på den upplevda tryggheten.

Den indirekta påverkan handlar istället snarare om en påverkan på de boendes beteende som i sin tur har en påverkan på den upplevda tryggheten. Det handlar till exempel om viljan att använda den bostadsnära utemiljön och att lära känna sina grannar, i förlängningen kan det bidra till en bättre sammanhållning och känsla av tillhörighet samt en vilja att värna om sitt bostadsområde, något som verkar ha en stor betydelse för den upplevda tryggheten. Den indirekta påverkan tycks dock vara beroende av den direkta. Om den bostadsnära utemiljön inte direkt upplevs som trygg upplevs den antagligen inte heller som särskilt inbjudande och de indirekta positiva effekterna uteblir. Kan man däremot i utformningen och förvaltandet av den bostadsnära utemiljön få vegetationen att på ett direkt sätt verka positivt för den upplevda tryggheten bör också chansen öka att den indirekta påverkan blir positiv. På så sätt skulle till exempel problemet med att grannar upplevs som främlingar kunna minska då den bostadsnära utemiljön i större utsträckning skulle användas av de boende. Det skulle i sin tur leda till att fler började känna igen varandra och till och med lärde känna varandra. Likaså skulle bostadsområdets rykte på sikt kunna förbättras, åtminstone för de boende själva, om sammanhållningen blev bättre och de boendes vilja att engagera sig i sitt bostadsområde ökade.

Ett konkret sätt att arbeta för att införa mer vegetation i den bostadsnära utemiljön och samtidigt uppmuntra de boende till att lära känna varandra bättre är att anlägga

exempelvis odlingslotter eller planteringar som de boende får ansvara för. I bostadsområden med flerfamiljshus kan det vara extra tacksamt då de flesta av de boende inte har tillgång till en egen trädgård. Att i samband med odlingslotterna iordningställa platser som underlättar det sociala umgänget, med bänkar och bord, möjliggör också för de boende att umgås ytterligare. Den här typen av inslag i den bostadsnära utemiljön skickar också signaler om att de boende bryr sig om sitt område, förutsatt att det sköts ordentligt, vilket visar att annat önskat beteende inte är välkommet.

Ett annat sätt att arbeta med vegetationen i den bostadsnära utemiljön, för att påverka den upplevda tryggheten såväl direkt som indirekt, är i utformningen av de olika zonerna. Här kan exempelvis upphöjda planteringsbäddar, låga buskplanteringar eller träd fungera som rumsavdelare och förtydliga de olika zonerna. Olika entréer eller delar av bostadsgården kan få sina speciella karaktärsväxter som gör det lättare att hitta och känna igen sig. Platser för socialt umgänge, såsom grill- eller lekplatser, kan göras mer inbjudande med hjälp av tilltalande planteringar som bidrar med såväl blomsterprakt som avskildhet och skugga där det behövs.

Att det finns träd i den bostadsnära utemiljön är också något som visats vara positivt för den upplevda tryggheten, mycket på grund av att utemiljön i områden med fler träd används i större utsträckning. Beroende på hur utgångsläget ser ut på platsen kan ett ökat antal träd därför vara ett sätt att förbättra den upplevda tryggheten. Kombinationer av träd och höga, täta buskar är dock något som ska användas med försiktighet. Framförallt bör den typen av vegetation inte förekomma på båda sidor om exempelvis en gångväg då det ofta upplevs som otryggt. Är den belägen endast på ena sidan kan den upplevda tryggheten påverkas positivt då vegetationen upplevs som en skyddande barriär. Busk- och trädplanteringar som går att se igenom är dock att föredra i den bostadsnära utemiljön då människor tenderar att uppskatta möjligheten att kunna överblicka en plats och uppleva att de har kontroll över situationen.

Viktigt att komma ihåg är att vegetationen inte kan stå för den trygghetshöjande funktionen själv utan behöver stöd från andra trygghetshöjande faktorer såsom belysning och skötsel. Att överhuvudtaget tala om vegetation i frågan om ökad upplevd trygghet i den bostadsnära utemiljön är nästintill omöjligt utan att samtidigt röra vid flera av de andra faktorerna. Att endast införa en större andel vegetation förbättrar inte problemet med upplevd otrygghet om det inte finns ordentlig belysning eller någon som sköter om utemiljön. Finns inte heller viljan hos de boende att lära känna sina grannar finns risken att de trots miljömässiga förbättringar fortsätter att se sina grannar som främlingar och alltid möts med viss misstänksamhet. Det är därför av största vikt att ha en bra dialog med de boende för att kunna tillgodose just deras behov på bästa sätt. Detsamma gäller för förvaltningen och de som ska ta hand om området då det sällan finns oändligt med resurser eller skötselpersonal. En eftersatt utemiljö riskerar att leda till en negativ spiral där nedskräpning och skadegörelse eskalerar då utemiljön signalerar att ingen bryr sig om området och att ett önskat beteende därför inte får några konsekvenser.

Något som dock inte framgår av de studier som tagits upp i arbetet är huruvida samtliga resultat är direkt applicerbara på Sverige. Till exempel så gjordes studien gällande träds positiva inverkan på den upplevda tryggheten i Chicago, en stad vars medeltemperatur i juli är 23°C (Klart 2018) jämfört med Stockholms 17°C (Klart 2018). En anledning till att den bostadsnära utemiljön användes i större utsträckning i områden med fler träd skulle med andra ord kunna vara att träden genererar skugga och därför en lägre temperatur, något som vi i Sverige oftast inte är i lika stort behov av. Det skulle därför vara intressant att ytterligare undersöka varför en viss vegetationstyp skulle kunna uppmuntra de boende till ett ökat användande av utemiljön även i Sverige.

Ytterligare forskning skulle också behövas i frågan om huruvida urbana miljöer utan vegetation skulle upplevas som tryggare om

mer vegetation integrerades i utformningen, och i så fall varför.

Många av de studier som undersöktes inför det här arbetet handlade om huruvida naturlig eller vildvuxen vegetation upplevs som otrygg. Studier om huruvida utemiljöer utan vegetation upplevs som otrygga samt om den upplevda otryggheten i så fall skulle kunna förbättras genom att införa mer vegetation lyser med sin frånvaro.

5. SLUTSATS

Upplevd otrygghet i den bostadsnära utemiljön beror på flera samverkande faktorer, såväl miljömässiga och sociala som individuella. Beroende på kön, ålder, personliga upplevelser med mera påverkas olika personer på olika sätt av de miljöer de rör sig i. Därför blir också möjligheten att genom endast miljömässiga åtgärder påverka den upplevda tryggheten begränsad. Det finns dock sätt att i utformningen av den bostadsnära utemiljön åtminstone skapa de bästa miljömässiga förutsättningarna för att utemiljön ska upplevas som trygg och där kan vegetationen vara ett bra redskap. Till exempel som ett element i att skapa tydliga zoner eller för att göra utemiljön mer inbjudande och användarvänlig. Upplevs utemiljön sedan tidigare som otrygg skulle den här typen av åtgärder kunna öka den upplevda tryggheten. Lyckas man med det finns också förutsättningarna för att de boende ska börja lära känna varandra och inte längre se varandra som främlingar som orsakar otrygghet i området. Det kan i sin tur leda till en bättre sammanhållning, en ökad social kontroll och eventuellt ett bättre rykte, saker som alla har en positiv inverkan på den upplevda tryggheten. Ska vegetationen ha en chans att öka den upplevda tryggheten krävs dock att de andra faktorerna också fungerar på ett tillfredsställande sätt. Utan en fungerande belysning eller kunnig skötselpersonal kommer de trygghetshöjande effekterna med stor sannolikhet inte att hålla i sig.

Det skulle behövas mer forskning i frågan om huruvida en ökad integration av vegetation i urbana miljöer kan påverka den upplevda tryggheten positivt där vegetation annars saknas. Likaså varför en viss typ av vegetation skulle kunna ha en större effekt på den upplevda tryggheten än en annan.

KÄLLFÖRTECKNING

Appleton, J., (1975). *The Experience of Landscape*. London: Wiley & Sons.

Boverket, (2008). *Gårdsutveckling i miljöprogramsområden* [online]. Karlskrona: Boverket. [Läst 11 feb 2018].

Tillgänglig:

https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2008/gardsutveckling_i_miljonprogramsomraden.pdf

Boverket, (2010). *Plats för trygghet - inspiration för stadsutveckling* [online]. Karlskrona: Boverket. [Läst 6 feb 2018].

Tillgänglig:

https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2010/plats_for_trygghet.pdf

BRÅ, (2018). *Nationella trygghetsundersökningen 2017 - om utsatthet, otrygghet och förtroende*. Rapport 2018:1. [online]. Stockholm: Brottsförebyggande Rådet. [Läst 24 feb 2018].

Tillgänglig:

https://www.bra.se/download/18.10aae67f160e3eba629118a7/1517212683473/2018_1_NTU_2017.pdf

Emmelin, M. och Eriksson, M., (2012). *Kan socialt kapital "byggas in" i våra bostadsområden och därmed förbättra invånarnas upplevda och mentala hälsa? - Ett diskussionsunderlag framtaget för Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö* [online]. Malmö: Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö. [Läst 1 feb 2018].

Tillgänglig:

http://malmo.se/download/18.1558e15e13973ceaa0e8000259/1491301394985/Socialt+kapital+i+bostadsområden_Emmelin.pdf

Fisher, B. S. och Nasar, J. L., (1992). Fear of Crime in Relation to Three Exterior Site Features - Prospect, Refuge, and Escape. *Environment and Behavior* [online]. **24**(1), 35-65. [Läst 25 feb 2018].

Tillgänglig: <https://doi.org/10.1177/0013916592241002>

Hadavi, S., Kaplan, R. och Hunter, M. C. R., (2015). Environmental affordances: a practical approach for design of nearby outdoor settings in urban residential areas. *Landscape and Urban Planning* [online]. **134**(2015) 19-32. [Läst 14 feb 2018].

Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.10.001>

Heber, A., (2007). *Var rädd om dig! Rädsla för brott enligt forskning, intervjupersoner och dagspress*. Avhandling, Stockholms Universitet.

Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:197202/FULLTEXT01.pdf>

Holmberg, H., (2009). *Trygga, säkra, attraktiva stadsdelar - en utvärdering av lokala partnerskap mellan fastighetsägare* [online]. Göteborg: Kunskapsproduktion AB. [Läst 11 feb 2018].

Tillgänglig:

https://www.bra.se/download/18.760f410713455c50f3780003424/1371914749503/2007_0449_Utvärdering_av_lokala_partnerskap_Fastighetsägare_i_Gamlestaden_Göteborg.pdf

Jansson, M., Fors, H., Kristensson, E., Gunnarsson, A., Lindgren, T., Wiström, B. och Norlin, N., (2012). *Trygghet i bostadsområdets gröna utemiljöer - en kunskapsmanställning* [online]. Alnarp: SLU. [Läst 28 jan 2018].

Tillgänglig: https://pub.epsilon.slu.se/10644/7/jansson_m_etal_130711.pdf

Jansson, M., Fors, H., Lindgren, T. och Wiström, B., (2013). Perceived personal safety in relation to urban woodland vegetation – a review. *Urban Forestry & Urban Greening* [online]. **12**(2), 127-133. [Läst 16 feb 2018].

Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2013.01.005>

Jorgensen, A., Hitchmough, J. och Calvert, T., (2002). Woodland spaces and edges: their impact on perception of safety and preference. *Landscape and Urban Planning* [online]. **60**(3) 135-150. [Läst 14 feb 2018].

Tillgänglig: [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(02\)00052-X](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(02)00052-X)

Jorgensen, A., Hitchmough, J. och Dunnett, N., (2007). Woodland as a setting for housing-appreciation and fear and the contribution to residential satisfaction and place identity in Warrington New Town, UK. *Landscape and Urban Planning* [online]. **79**(3-4) 273-287. [Läst 28 feb 2018].

Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2006.02.015>

Klart, (2018). *Klimat Chicago*. [Läst 6 juni 2018].

Tillgänglig: <https://www.klart.se/us/illinois/vader-chicago/klimat/>

Klart, (2018). *Klimat Stockholm*. [Läst 6 juni 2018].

Tillgänglig: <https://www.klart.se/se/stockholms-lan/vader-stockholm/klimat/>

Kullberg, A., Karlsson, N., Timpka, T. och Lindqvist, K., (2009). Correlates of local safety-related concerns in a Swedish community: a cross-sectional study. *BMC Public Health* [online]. **9**(221). [Läst 2 feb 2018].

Tillgänglig: <https://doi.org/10.1186/1471-2458-9-221>

Kuo, F. E., (2003). Social aspects of urban forestry: the role of arboriculture in a healthy social ecology. *Journal of Arboriculture* [online]. **29**(3) 148-155. [Läst 1 feb 2018].

Tillgänglig: <https://www.nrs.fs.fed.us/pubs/3860>

Lindgren, T. och Nilsen, M. R., (2011). Safety in residential areas. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* [online]. **103**(2), 196-208. [Läst 1 feb 2018].

Tillgänglig: DOI: 10.1111/j.1467-9663.2011.00679.x

Listerborn, C., (2000). *Om rätten att slippa skyddas - en studie av trygghetskapande och brottsförebyggande projekt och kvinnors rädsla för att röra sig i stadens centrum*. Avhandling, Chalmers Tekniska Högskola.

Listerborn, C., (2002). *Trygg stad – diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik*. Avhandling, Chalmers Tekniska Högskola.

Tillgänglig: <http://cpl.lib.chalmers.se/records/fulltext/349.pdf>

Nassauer, J. I., (2011). Care and stewardship: from home to planet. *Landscape and Urban Planning* [online]. **100**(4) 321-323. [Läst 28 feb 2018].

Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2011.02.022>

Sandstig, G., (2010). *Otrygghetens landskap - en kartläggning av otryggheten i stadsrummet och en analys av bakomliggande orsaker, med fokus på mediernas roll*. Avhandling, Göteborgs Universitet.

Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/21513/1/gupea_2077_21513_1.pdf

Stattin, J., (1990). *Från gastkramning till gatuvåld - en etnologisk studie av svenska rädslor*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.

Wilson, J. Q. och Kelling, G. L., (1982). Broken windows - the police and neighborhood safety. *The Atlantic* [online]. Mars 1982. [Läst 27 feb 2018].

Tillgänglig: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>